

Miroslav Polzikov,

Postgraduate student at Kyiv National University of
construction and architecture
e-mail: polzikov.miroslav@gmail.com

Vasyl Matveiev,

Postgraduate student at Kyiv National University of
construction and architecture
e-mail: wwmatveevw@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.17019249>

МЕЛЬНИК В. М.

Стратегічне планування та інституційне забезпечення відновлення інфраструктури України в постконфліктний період

Актуальність дослідження зумовлена масштабом руйнувань критичної інфраструктури України внаслідок повномасштабної військової агресії та потребою у формуванні стратегічно цілісної та інституційно спроможної моделі відновлення. У післявоєнних умовах інфраструктура постає не лише як основа економічного зростання, а й як фундамент безпекової стійкості, соціальної реінтеграції та геополітичної суб'єктності України. Обмеженість внутрішніх фінансових ресурсів, високі ризики неефективності, зростання зовнішньої залежності та необхідність прозорого управління визначають необхідність нової управлінської архітектури відбудови.

Метою дослідження є розробка концептуальної та функціонально-операційної моделі стратегії відновлення інфраструктури України у постконфліктний період з урахуванням макрофінансових обмежень, інституційної структури управління та зовнішньої підтримки.

Методи дослідження. У роботі застосовано методи системного аналізу, макрофінансового моделювання, сценарного планування, компаративного інституційного аналізу, а також елементи ризик-менеджменту й публічного проєктного менеджменту. Теоретичну основу становлять концепції стійкого розвитку, теорія публічної політики, підходи до післяконфліктного державотворення та моделі стратегічного управління у трансформаційних умовах.

Результати дослідження. Проведено кількісну оцінку прямих збитків (169,8 млрд дол. США), оцінено фіскальну базу та боргову динаміку, виявлено ключові фінансові та інституційні обмеження. Розроблено трирівневу модель стратегії відбудови, що охоплює фази початкового реагування, структурної модернізації та євроінтеграційного зростання. Окреслено інституційну архітектуру управління на основі централізованого планування, децентралізованої імплементації та міжнародної координації. Запропоновано підходи до зміцнення прозорості через цифрову платформу DREAM, фіскальні та судові реформи, антикорупційну трансформацію та оновлення кадрової політики.

Висновки. Відновлення інфраструктури є не лише технічним завданням, а й каталізатором державної трансформації. Стратегія відбудови повинна поєднувати ресурсну адаптивність, фазову реалізацію та інституційну інтеграцію. Без глибоких внутрішніх реформ зовнішня допомога не матиме мультиплікативного ефекту. Подальші дослідження мають бути зосереджені на моделюванні ефективності реконструкційних програм, інтеграції ESG-критеріїв, посиленні інституційної спроможності та вивченні трансформаційного потенціалу інфраструктурних інвестицій у контексті довгострокової євроінтеграції.

Ключові слова: стратегічне планування, відновлення інфраструктури, постконфліктна реконструкція, інституційна архітектура, фіскальний простір, макрофінансові обмеження, цифровий моніторинг, державно-приватне партнерство, європейська інтеграція.

VITALIY MELNYK

Strategic planning and institutional framework for infrastructure recovery in post-conflict Ukraine

The relevance of this study stems from the unprecedented scale of damage to Ukraine's critical infrastructure caused by the full-scale military aggression and the urgent need to develop a

strategically coherent and institutionally capable model for reconstruction. In the post–conflict context, infrastructure is not only the foundation for economic recovery but also a cornerstone of security resilience, social reintegration, and Ukraine’s geopolitical subjectivity. The limited domestic financial capacity, high risks of inefficiency, growing external dependency, and the imperative of transparent governance underscore the necessity of a new recovery governance architecture.

The aim of the study is to design a conceptual and functional–operational model for Ukraine’s post–conflict infrastructure recovery strategy, accounting for macro–financial constraints, institutional governance structures, and international support mechanisms.

Methods. The research employs systems analysis, macro–financial modeling, scenario–based planning, comparative institutional analysis, and incorporates elements of risk management and public project management. The theoretical foundation is based on the concepts of sustainable development, public policy theory, post–conflict state–building frameworks, and strategic management models under conditions of systemic transformation.

Results. The study provides a quantitative assessment of direct infrastructure losses (USD 169.8 billion), evaluates the fiscal base and debt dynamics, and identifies key financial and institutional constraints. A three–phase strategic model is proposed, encompassing emergency response, structural modernization, and European integration. The institutional architecture of governance is defined through centralized planning, decentralized implementation, and multilateral coordination. Strategic solutions include enhancing transparency through the DREAM digital platform, implementing fiscal and judicial reforms, anti–corruption transformation, and modernization of human capital policy.

Conclusions. Infrastructure recovery represents not only a technical challenge but a catalyst for national transformation. The reconstruction strategy must combine resource adaptability, phased implementation, and institutional integration. Without profound internal reforms, external assistance will lack a transformative effect. Future research should focus on modeling the effectiveness of recovery programs, integrating ESG criteria, strengthening institutional capacity, and exploring the transformative potential of infrastructure investments within the framework of long–term European integration.

Keywords: strategic planning, infrastructure recovery, post–conflict reconstruction, institutional architecture, fiscal space, macro–financial constraints, digital monitoring, public–private partnership, European integration.

Постановка проблеми. Військова агресія проти України спричинила руйнацію критичної інфраструктури майже в усіх секторах господарства, поставивши державу перед безпрецедентним викликом одночасного відновлення територіальної цілісності, економічного потенціалу й базових функцій життєзабезпечення. Потреба у комплексній реконструкції виходить далеко за межі звичайних ремонтних робіт: йдеться про глибинну модернізацію транспортних, енергетичних, житлово–комунальних та інформаційно–комунікаційних систем з урахуванням принципів «build back better», стійкості й європейських стандартів. У післявоєнних умовах інфраструктура набуває стратегічного значення не лише як матеріальна основа економічної активності, а й як передумова соціальної стабільності, територіальної згуртованості та геополітичної інтеграції України до спільного європейського простору.

Наявний масштаб збитків потребує багаторівневого стратегічного планування, яке синхронізуватиме державну політику, місцеві ініціативи та міжнародну підтримку. Водночас обмеженість внутрішніх ресурсів і високі ризики нецільового використання коштів висувають особливі вимоги до інституційного забезпечення процесів відбудови. Ключове завдання полягає у створенні прозорої, підзвітної та ефективної архітектури управління, здатної координувати дії уряду, муніципалітетів, приватного сектору й міжнародних партнерів. Без такої архітектури існує загроза фрагментації проектів, дублювання зусиль і зростання корупційних практик, що суттєво знизило б ефективність відновлення.

Таким чином, стратегічне планування та інституційне забезпечення постконфліктної реконструкції мають розглядатися як взаємодоповнювані складові єдиного управлінського циклу. Розробка цілісної стратегії відбудови, закріпленої

в нормативно–правових актах і підкріпленої сучасними цифровими інструментами моніторингу, дозволить не тільки оптимізувати використання обмежених ресурсів, а й забезпечити довгострокову трансформацію економіки. У цьому контексті актуальним стає питання узгодження національних пріоритетів з цілями сталого розвитку, європейською інтеграцією та вимогами трансформації глобальних ланцюгів постачання, що визначатиме конкурентоспроможність і безпекову стійкість України на наступні десятиліття.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Останні роки позначені активізацією наукового інтересу до проблематики повоєнного відновлення інфраструктури України, що зумовлено безпрецедентним масштабом руйнувань, структурною вразливістю логістичних систем та необхідністю інтеграції в європейський інфраструктурний простір. Значна частина публікацій присвячена питанням транспортної інфраструктури. Зокрема, Ключник С. В., Гернич М. В. [1], Парубець О. М. [2], а також Тригуба А. М., Демчина В. Р. та співавтори [3] досліджують особливості відновлення мостів, транспортно–логістичних мереж і сценарного моделювання транспортних потоків у післявоєнний період. У роботах Кулика В. В. [4] та Микитенка В. В. [5] акцент зроблено на макромодельованні критичної інфраструктури, економічній стійкості та формуванні довгострокових сценаріїв. Лазор О. Я., Юник І. Г., Заболотний А. В. [6] і Линник І. Е. [7] аналізують архітектуру державної стратегії відбудови, включаючи механізми міжнародної координації та інституційного управління. Водночас питання соціальної реінтеграції та ролі громадянського суспільства в процесах реконструкції розкриваються в роботах Майстренка К. М. і Панасюка В. І. [8]. Окремий фокус на державно–приватне партнерство як механізм мобілізації інвестиційних ресурсів представлений у публікації Шпакової Г. В., Шпакова А. В. та Іванової Т. М. [9].

Попри високу активність у цій сфері, низка критично важливих питань досі залишаються недостатньо дослідженими. Зокрема, відсутні цілісні макрофінансові моделі сценарного забезпечення реконструкції, які поєднують бюджетні, боргові, донорські та приватні канали фінансування. Не розроблено повноцінної операційної матриці управління інфраструктурними проектами з прив'язкою до інституційної архітектури віднов-

лення та фазового планування. Бракує системних досліджень щодо інтеграції принципів прозорості, цифрового моніторингу (зокрема DREAM) і оцінки ефективності витрат у циклі від стратегічного планування до ex–post аудиту. Також обмежена увага приділяється взаємозв'язку інфраструктурної реконструкції з реформою публічного управління, модернізацією інструментів проектного менеджменту та впливом євроінтеграційних вимог на логіку реалізації відновлювальних програм.

Формування цілей статті (постановка завдання).

З огляду на викладене, метою цього дослідження є розробка концептуальної та функціонально–операційної моделі стратегії відновлення інфраструктури України у постконфліктний період з урахуванням макрофінансових обмежень, інституційної структури управління та зовнішньої підтримки.

У межах реалізації зазначеної мети передбачено досягнення таких цілей:

Проаналізувати сучасний стан інституційного забезпечення, бюджетно–боргової динаміки та фінансових резервів для інфраструктурної реконструкції України.

Побудувати трирівневу модель стратегії відновлення, що охоплює етапи реагування, модернізації та європейської інтеграції, із визначенням механізмів реалізації, джерел фінансування та індикаторів ефективності.

Обґрунтувати необхідність паралельного впровадження структурних реформ у сферах управління, публічних фінансів, антикорупційної політики та цифрового моніторингу як обов'язкової умови результативної реалізації стратегії.

Виклад основного матеріалу. Методологічною відправною точкою будь–якої післявоєнної стратегії відбудови є кількісне вимірювання масштабу збитків. Без об'єктивної картини руйнувань неможливо ранжувати пріоритети, прогнозувати фінансові потреби та визначати оптимальну комбінацію внутрішніх і зовнішніх ресурсів. Збір та верифікація даних про пошкоджену інфраструктуру виступають, таким чином, фундаментом для подальших рішень щодо проектного портфеля, механізмів фінансування та моделей інституційної координації.

У цьому дослідженні базовою реперною точкою обрано незалежну оцінку Київської школи економіки, що систематично акумулює інформацію про фізичні збитки за допомогою супутнико–

Таблиця 1. Прямі збитки інфраструктури України станом на листопад 2024 р. за оцінкою Київської школи економіки

№	Сектор	Прямі збитки, млрд дол США	Частка в заг. збитках, %*
1	Житловий фонд	60,0	35,3
2	Транспортна інфраструктура	38,5	22,7
3	Енергетика	14,6	8,6
4	Активи підприємств (промисловість, будівництво, послуги)	14,4	8,5
5	Сільське господарство та земельні ресурси	10,3	6,1
6	Освіта	7,3	4,3
7	Лісовий фонд	4,5	2,7
8	Охорона здоров'я	4,3	2,5
9	Культура, туризм, спорт	4,0	2,4
10	ЖКГ (муніципальні служби та мережі)	3,5	2,1
11	Транспортні засоби (приватні авто тощо)	3,5	2,1
12	Торгівля (рітейл, ТРЦ)	2,8	1,6
13	Цифрова й телеком-інфраструктура	1,2	0,7
14	Адміністративні будівлі	0,8	0,5
15	Соціальна сфера	0,2	0,1
16	Фінансовий сектор	0,04	0,0
	Усього	169,8	100,0

Джерело: Побудовано автором за даними Київської школи економіки [10]

вих знімків, відкритих реєстрів, звітності органів влади та краудсорсингових сервісів. Агреговані результати на кінець листопада 2024 р. зведено в табл. 1, яка окреслює прямі втрати в розрізі ключових секторів.

Дані таблиці 1 демонструють чітку секторальну асиметрію руйнувань. Найзначніший абсолютний удар припав на житловий фонд (близько 60 млрд дол США), що пояснюється як масштабними обстрілами густонаселених територій, так і системним характером атак по містах середнього розміру. На другому місці за збитками — транспортна інфраструктура (38,5 млрд дол США), причому понад дві третини втрат становлять автомобільні дороги всіх рівнів, що свідчить про навмисну стратегію порушення внутрішньої логістики та відрізання прифронтових регіонів від центрів постачання.

Енергетичний сектор (14,6 млрд дол США) та активи підприємств (14,4 млрд дол США) утворюють «вузол вразливості», де фізичне руйнування генеруючих потужностей і промислових майданчиків підсилює економічний ефект довготривалим простим виробничих ланцюгів. Порівняно менші, але критичні за соціальним впливом втрати спостерігаються в освіті (7,3 млрд дол США) і охороні здоров'я (4,3 млрд дол США) — вони формують невідкладний сегмент гума-

нітарної відбудови, без якого неможливе повернення населення до постраждалих регіонів.

Сукупний обсяг прямих збитків, оцінений Київською школою економіки у майже 170 млрд дол США [10], перевищує довоєнні річні капітальні інвестиції країни майже у двадцять разів, що підкреслює структурний розрив між масштабом потреб і наявними внутрішніми ресурсами. Таке співвідношення задає рамку для наступних розрахунків: навіть за оптимістичного сценарію мобілізації національних доходів та боргових інструментів, лівова частка витрат на відбудову потребуватиме зовнішніх джерел — грантів, пільгових кредитів та гарантій приватних інвестицій.

Таким чином, кількісна діагностика шкоди від війни не лише окреслює масштаби необхідних фінансових ресурсів, але й зумовлює потребу в переосмисленні національної макрофінансової архітектури як основи стратегії відновлення. Наявні параметри бюджетної, боргової та монетарної політики свідчать про обмежений фіскальний простір і зростаючі дисбаланси, які, однак, не унеможливають реалізацію масштабних інвестицій — за умови синхронізації внутрішніх ресурсів із зовнішньою підтримкою.

Оцінка внутрішніх резервів для фінансування інфраструктурного відновлення має спиратися на реальні параметри фіскальної бази. У цьо-

Таблиця 2. Фіскальна база України у 2020–2024 роках, млрд дол США

Рік	ВВП	Податкові надходження	Поточні ви-датки	Капітальні видатки	Дефіцит бю-джету
2020	156,6	31,57	44,10	4,26	-11,14
2021	199,8	40,57	46,97	4,65	-9,83
2022	162,0	29,37	13,67	2,62	-28,28
2023	178,8	32,91	104,10	5,70	-36,45
2024†	188,7	40,18	104,14	7,60	-33,83

Джерело: Побудовано автором за даними Державного веб-порталу бюджету для громадян

му контексті показники динаміки ВВП, податкових надходжень, видатків і дефіциту бюджету за 2020–2024 рр. (табл. 2) надають ключові орієнтири для визначення фіскального простору, тобто можливості держави здійснювати капітальні інвестиції без загрози макрофінансової нестабільності.

Фіскальні дані демонструють глибоку трансформацію бюджетної політики в умовах війни. У 2020–2021 рр. структура бюджету була відносно збалансованою, адже податкові надходження покривали значну частину поточних і капітальних витрат, а дефіцит утримувався в межах 10–11 млрд дол США. Після 2022 р. — з початком повномасштабного вторгнення — ситуація кардинально змінилася: у 2023–2024 рр. поточні видатки зросли втричі, до понад 104 млрд дол США на рік, у той час як рівень доходів залишався в діапазоні 30–40 млрд дол США. Така розбіжність зумовила хронічну залежність бюджету від зовнішнього фінансування.

Незважаючи на зростання ВВП у 2024 р. до 188,7 млрд дол США (за номіналом), капітальні видатки склали лише 7,6 млрд дол США — менш як 4% від ВВП, і близько 6% у структурі загальних витрат, що свідчить про обмежений простір для інвестицій у відновлення за рахунок звичайної бюджетної політики. Утім, з іншого боку, структура видатків демонструє резерви для оптимізації: навіть 10% перерозподілу поточних видатків на капітальні означатиме додаткові 10 млрд дол

США щороку. В умовах зменшення бойових дій така корекція стає досяжною.

Іншим резервом може стати детінізація економіки, адже якщо врахувати, що частка тіньового сектора, за оцінками НБУ, становила понад 30% ВВП у 2023 р., навіть часткове розширення податкової бази (на 5–7% ВВП) дасть додаткові 10–13 млрд дол США надходжень. Отже, навіть у межах внутрішніх джерел фіскальної системи — за умов політичної волі, антикорупційних реформ та цифровізації — можна акумулювати щонайменше 15–20 млрд дол США на рік на потреби інфраструктурного відновлення. Проте цей потенціал є умовним і потребує суттєвого посилення інституційної спроможності.

Після оцінки фіскальної бази наступним кроком є вивчення боргових параметрів та обсягів інвестицій, які дозволяють оцінити межі боргової стійкості держави та потенціал для залучення зовнішніх і внутрішніх ресурсів у середньостроковій перспективі (табл. 3).

Упродовж 2020–2024 рр. спостерігається чітка тенденція зростання боргового навантаження, зокрема після 2022 р. державний борг зріс із 48,9% ВВП у 2021 р. до 91,2% у 2024 р., а зовнішній борг — з 28,6% до 65,9% ВВП відповідно, що є прямим наслідком необхідності фінансувати високий бюджетний дефіцит в умовах зниження внутрішніх доходів і зростання поточних військових видатків.

Попри стрімке зростання абсолютного боргу, показники обслуговування залишалися віднос-

Таблиця 3. Боргові та інвестиційні показники України у 2020–2024 роках

Рік	Державний борг / ВВП, %	Зовнішній борг / ВВП, %	Обслуговування боргу / доходи, %	Капітальні інвестиції, % ВВП
2020	60,85	36,22	17,04	13,31
2021	48,94	28,58	13,98	12,12
2022	78,44	50,30	8,88	7,23
2023	90,60	64,84	9,27	6,50
2024*	91,20	65,92	15,60	7,00

Джерело: Побудовано автором за даними Державного веб-порталу бюджету для громадян [11] та Державної служби статистики України [12]

но контрольованими у 2022–2023 рр. — 8,9% і 9,3% доходів державного бюджету відповідно — завдяки пільговому характеру зовнішніх запозичень. Проте в 2024 р. цей показник сягнув 15,6%, що сигналізує про зростання боргового тиску внаслідок наближення термінів обслуговування комерційних зобов'язань і завершення частини пільгових програм. Це створює обмеження для нових запозичень без перегляду боргової стратегії та активної участі МФО в режимі гарантій, субсидованих кредитів або пролонгації.

Особливу стурбованість викликає різке скорочення капітальних інвестицій, частка яких у ВВП зменшилася з 13,3% у 2020 році до лише 7,0% у 2024 році. Така тенденція свідчить про системне недоінвестування не лише в інфраструктурні об'єкти, а й у виробничий та технологічний сектори, що суттєво послаблює потенціал мультиплікативного ефекту від післявоєнного відновлення. Згідно з міжнародною практикою, рівень капітальних інвестицій нижче 10% ВВП є критично недостатнім для забезпечення сталого розвитку та переходу до траєкторії фазового зростання.

Таким чином, боргова динаміка створює певні обмеження, однак не позбавляє Україну можливостей для фінансового маневру. За умови активного діалогу з кредиторами та ефективного функціонування багатосторонніх координаційних платформ, зокрема Ukraine Facility, Trust Fund for Reconstruction і G7+EU donors' platform, зберігається потенціал одночасного обслуговування боргових зобов'язань і нарощування інвестиційної активності. Водночас основним викликом виступає не стільки загальний обсяг ресурсів, скільки їхня структура, джерела походження, специфіка використання та здатність сприяти довгостроковій трансформації економіки.

Завершуючи аналіз макрофінансової архітектури, слід звернути увагу на стан зовнішнього

сектору, динаміку інфляції, валютної політики, а також параметри банківської системи як потенційного каналу залучення довгострокових ресурсів (табл. 4).

Як свідчать дані таблиці 4, починаючи з 2022 р., зовнішньоторговельний баланс України демонструє структурний дефіцит, що у 2024 р. сягнув 30,4 млрд дол США. Основними чинниками стали скорочення експорту через руйнування логістики та агропромислових активів, зростання імпорту продукції подвійного призначення і технічного обладнання для ЗСУ та енергетики. Такий дефіцит підвищує вразливість до валютних коливань і залежність від міжнародних резервів і зовнішніх вливань. У контексті інфраструктурного відновлення це означає, що фінансування проєктів з імпоротною складовою (будматеріали, машини, обладнання) створює додатковий тиск на платіжний баланс, і має супроводжуватись донорським або валютно-нейтральним фінансуванням.

Валютний курс протягом 2020–2024 рр. девальвував з 26,96 до 40,15 грн/дол, що в поєднанні з двозначною інфляцією (12,0% у 2024 р.) ускладнює використання гривневих інструментів для великих проєктів. Проте позитивним сигналом є поступове зниження ключової ставки НБУ — з пікових 22,38% у 2023 р. до 13,68% у 2024 р., що відкриває простір для розвитку нових програм кредитування, особливо за підтримки міжнародних гарантій або державної компенсації процентної ставки.

Водночас структура депозитного ринку свідчить про надмірну ліквідність, зосереджену переважно у короткострокових інструментах, адже у 2024 році понад 97% депозитів мають короткий строк обігу, що суттєво обмежує спроможність банківської системи здійснювати довгострокове кредитування, зокрема у сфері інфраструктури, яка потребує інвестицій із горизонтом понад

Таблиця 4. Зовнішній сектор, інфляція та банківська система України у 2020–2024 роках

Рік	Баланс торгівлі товарами, млрд дол. США	Інфляція, %	Курс, грн/дол.	Ключова ставка НБУ, %	Короткострокові депозити / всі депозити, %	Банківські кредити / ВВП, %
2020	-6,78	5,0	26,96	7,90	89,14	22,61
2021	-6,64	10,0	27,29	8,50	90,27	19,12
2022	-15,28	26,6	32,34	20,30	93,08	19,41
2023	-28,80	5,1	36,57	22,38	95,23	15,26
2024*	-30,40	12,0	40,15	13,68	97,30	14,45

Джерело: Побудовано автором за даними Національного банку України [13]

десять років. Особливо занепокоєння викликає зниження частки банківських кредитів у ВВП — з 22,6% у 2020 році до 14,5% у 2024 році, що є найнижчим показником серед країн Східної Європи та свідчить про ерозію фінансової трансмісії й втрату системної ролі банків як інвесторів реального сектору.

У таких умовах внутрішній банківський сектор має бути залучений через:

- створення інструментів довгострокової ліквідності за участі НБУ (наприклад, через рефінансування під цільові інфраструктурні облигації);
- спеціальні гарантійні програми від уряду та міжнародних партнерів;
- впровадження «зелених» і соціальних облигацій з довгими строками погашення.

Таким чином, за відсутності реформ інституційного середовища банківського сектору та без впровадження спеціалізованих фінансових інструментів мобілізувати внутрішні довгострокові ресурси буде надзвичайно складно. Водночас певний потенціал усе ж існує, оскільки наявна надмірна ліквідність за умов належної структуризації, гарантійної підтримки та регуляторного стимулювання здатна частково перетворитися на джерело фінансування інфраструктурних проєктів, насамперед у рамках партнерських моделей з державною участю.

Післявоєнне відновлення вимагає не лише масштабних фінансових ресурсів, а й наявності інституційної архітектури, здатної забезпечити стратегічне управління, ефективну реалізацію проєктів та прозорість використання коштів. Україна здійснила значний поступ у формуванні власної моделі багаторівневого управління відновленням, що поєднує централізоване планування, регіональну імплементацію та міжнародну координацію.

Ключовим внутрішнім суб'єктом є Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури України (так зване Міністерство відновлення) [14], створене в грудні 2022 р. шляхом злиття двох профільних міністерств. Його мандат охоплює формування державної політики, розробку стратегій реконструкції, адміністрування цільових фондів (Фонд ліквідації наслідків збройної агресії, Фонд відновлення зруйнованого майна) та координацію донорських програм. В умовах обмежених внутрішніх ресурсів головною функцією міністерства стає створення довіри з бо-

ку міжнародних партнерів через прозорість, підзвітність і ефективність.

Операційну реалізацію реконструкції забезпечує Державне агентство відновлення та розвитку інфраструктури, утворене на початку 2023 р. на базі інфраструктурних державних агенцій [15]. Агентство виконує функції замовника, координує проєктний цикл (тендери, контракти, будівництво), здійснює нагляд та звітує про результати. Його децентралізована структура дозволяє впроваджувати регіональні програми з урахуванням місцевих потреб і контекстів. Особливої уваги набуває впровадження цифрової платформи DREAM — відкритої системи моніторингу відбудови, що стала обов'язковою для усіх публічних проєктів і дозволяє забезпечити прозорість на всіх етапах реалізації [16].

Водночас функціональну інтеграцію в інституційну модель отримали органи місцевого самоврядування. За принципами децентралізації, плани відновлення формуються знизу — через проєктні пропозиції громад, які погоджуються на обласному рівні та вносяться до DREAM. Таким чином, формується модель управління, заснована на ініціативності знизу, що підвищує відповідність інвестиційних рішень реальним потребам громад і створює умови для залучення прямого фінансування від донорських структур на місцевому рівні.

Міжнародний компонент інституційної архітектури реконструкції відіграє системоутворюючу роль. У січні 2023 р. створено Координаційну платформу донорів (Multi-agency Donor Coordination Platform for Ukraine), яка функціонує як багатосторонній інструмент узгодження фінансових потоків і політичних зобов'язань між Україною, країнами G7, ЄС та провідними МФО [17]. Платформа, подібно до «фінансового Рамштайну», забезпечує регулярну синхронізацію на рівні урядів і технічних команд. Пропозиції щодо її інституціоналізації як постійного органу з мандатом координації програм реконструкції (аналог ЕСА в плані Маршалла) відображають логіку створення спільного управління з відповідальністю за результат.

Серед інституційних інновацій розглядається створення Українського банку розвитку — цільової фінансової інституції, здатної акумулювати ресурси донорів, випускати інфраструктурні облигації та адмініструвати ризик-фінансування [18]. Окреме місце в дебатах займає конфіскація

заморожених активів рф (понад 300 млрд дол. США), які розглядаються як потенційне джерело довгострокового фонду реконструкції.

Загальна архітектура процесу відновлення формується на засадах високої прозорості, що включає проведення відкритих тендерів, аудит із залученням міжнародних експертів, громадський контроль через ініціативи на кшталт платформи RISE Ukraine, а також використання цифрових інструментів моніторингу, зокрема дашбордів DREAM. Дотримання принципів належного врядування розглядається не лише як засіб забезпечення підзвітності, а й як ключова передумова збереження зовнішньої підтримки та подальшого просування України на шляху європейської інтеграції.

Таким чином, Україна формує гібридну модель інституційного забезпечення відновлення, яка поєднує внутрішні управлінські реформи, цифровізацію, регіональну децентралізацію та багатоврівневу міжнародну координацію. Її ефективність залежить від здатності зберігати цілісність системи управління за умов політичної конкуренції, бюрократичного інерціонізму та зовнішніх шоків.

З урахуванням масштабів руйнувань, обмеженого фіскального простору, складної боргової динаміки, високої залежності від зовнішньої підтримки та фрагментованості системи управління, стратегія відновлення інфраструктури України має бути чітко структурованою, фазовою та ресурсно адаптивною. Макрофінансова ситуація (див. аналіз табл. 2–4) демонструє, що внутрішні ресурси достатньо лише для покриття первинних потреб і підтримки критичної інфраструктури, тоді як масштабна модернізація можлива лише за умов довгострокового планування, інституційної спроможності та інтегрованої донорської архітектури.

Управлінська логіка цього процесу передбачає поєднання трьох взаємопов'язаних вимірів:

- часового – розмежування етапів від термінового реагування до структурної трансформації;
- функціонального – інтеграція інвестиційної, нормативно-правової, інституційної та моніторингової політики;
- фінансового – диверсифікація джерел фінансування: бюджет, гранти, кредити, державно-приватне партнерство, зелені облігації, заморожені активи рф.

Стратегічне планування має не лише задавати рамку для проектної реалізації, а й виконувати

функцію механізму конвертації допомоги в довгостроковий розвиток. Воно повинно забезпечити трансформацію донорських потоків на основі принципів програмного управління, сценарного аналізу, ризик-менеджменту та цифрового моніторингу. У таблиці 5 подано деталізовану модель стратегії з розбиттям на етапи, цілі, механізми реалізації, джерела фінансування та очікувані результати.

Запропонована стратегія дає змогу перетворити міжнародну фінансову та технічну допомогу на драйвер довгострокового розвитку. Проте сама по собі структура цілей, етапів і інструментів не гарантує досягнення результату. Успішна реалізація будь-якої моделі відбудови в українських реаліях можлива лише за умови глибокого внутрішнього реформування, без якого зовнішня підтримка не матиме стійкого ефекту, а сам процес реконструкції ризикує залишитися фрагментарним або неефективним.

По-перше, критичною передумовою є реформа системи публічного управління, зокрема перехід від адміністративно-розпорядчого стилю до проектно-орієнтованого державного менеджменту, що передбачає перегляд функціоналу міністерств, запровадження результат-орієнтованого бюджетування, підвищення інституційної спроможності органів місцевого самоврядування та створення професійної аналітичної підтримки стратегічних рішень. Без цього управлінський апарат не зможе ефективно координувати ресурси, особливо в умовах багатоканального фінансування та децентралізованої реалізації.

По-друге, необхідна антикорупційна трансформація, яка виходить за межі створення органів контролю і передбачає зниження мотивацій до корупції через інституційну прозорість, електронізацію процедур і усунення дискреційних повноважень. Цифрова система DREAM є важливим, але недостатнім інструментом, адже її ефективність залежить від політичної волі щодо обов'язкового використання даних у реальному управлінні. Публічні контракти мають проходити не лише формальну перевірку, а й верифікацію щодо економічної ефективності, соціального впливу та пріоритетності в межах обмеженого бюджету.

По-третє, ключовою є судова реформа і гарантії прав власності. Усі міжнародні партнери, включаючи ЄС, МВФ, ЄБРР, прямо пов'язують масштабну фінансову участь у відбудові з наявністю функ-

Таблиця 5. Модель стратегії відновлення інфраструктури України у постконфліктний період

Етап	Стратегічна ціль	Період реалізації	Пріоритетні сектори	Механізми реалізації	Джерела фінансування	Інструменти прозорості	Ключові індикатори (КРІ)	Відповідальні інституції
I. Початкове відновлення	Забезпечення доступу до базової інфраструктури у звільнених регіонах, ліквідація руйнувань першої черги	2026–2027	Житло, дороги, енергетика, медичні заклади, водопостачання	Швидке бюджетне фінансування, RDA, державні закупівлі, мінімальна проектна документація	Державний бюджет, гранти G7/EU, Ukraine Facility (перші транші), Фонд ліквідації наслідків агресії	DREAM, аудит із залученням міжнародних партнерів	% відновлених об'єктів критичної інфраструктури; обсяг освоєних цільових коштів	Міністерство відновлення, Агентство відновлення, місцева влада
II. Структурна модернізація	Технічне оновлення інфраструктури з інтеграцією принципів стійкості, ESG та діджиталізації	2028–2032	Енергетика, транспортні хаби, цифрова інфраструктура, логістика, водопостачання	державно-приватне партнерство, концесії, відкриті тендери, зелені та соціальні облігації, локалізація виробництва	Ukraine Facility, зелені облігації, кредити ЄІВ/ЄБРР, пільгові позики	Пріоритетна дія проєктів, публічні портали оцінки ефективності	Рейтинг стійкості інфраструктури; частка цифрових сервісів; інвестиції в модернізацію	Мінекономіки, Міністерство інфраструктури, Міненерго, ОТГ, профільні держкомпанії
III. Євроінтеграція та зростання	Повна технічна інтеграція у європейський інфраструктурний простір, підвищення конкурентоспроможності	2033–2035	TEN-T коридори, прикордонна інфраструктура, інтер-модальні вузли, агрологістика	CEF, Military Mobility, інвестиції з приватного сектору, імплементація технічних регламентів ЄС	Фінансові інститути ЄС, донори, приватний сектор, конфісковані активи рф	EU-Ukraine oversight group, регулярні післяпроєктні аудити, бенчмаркінг з країнами CEE	Доступність транспортної мережі; включення до TEN-T; зростання обсягів транзиту та експорту	Секретаріат асоціації, Міністерство інфраструктури, інвестори, ЄС, EIB

Джерело: Розроблено автором

ціональної, незалежної та прогнозованої судової системи. Без цього ані іноземні інвестори, ані локальні підприємства не ризикуватимуть вкладати кошти в довгострокові інфраструктурні об'єкти, зокрема в умовах державно-приватного партнерства. Питання гарантій виконання контрактів, вирішення спорів та недискримінації у доступі до правосуддя має стати елементом першочергової інституційної перебудови.

По-четверте, реалізація стратегії відновлення вимагає фіскальної реформи, що передбачає не лише розширення податкової бази та детінізацію, а й запровадження середньострокового бюджетного планування, у якому капітальні видатки визначатимуться не залишковим принципом, а стратегічною логікою. Це, у свою чергу, потребує формування нової фіскальної дисципліни, з орієнтацією на розподіл витрат відповідно до національних пріоритетів, створення стабілізаційного фонду та впровадження правових механізмів, що унеможливають популістське фінансування неефективних проєктів у передвиборчий період.

По-п'яте, має бути здійснено інституційну реорганізацію архітектури реалізації проєктів. Поточна система залишається уразливою до дублювання функцій, недостатньої синхронізації між державними агентствами, міністерствами, обласними адміністраціями та донорами. Доцільно впровадити систему оцінки результативності інфраструктурних програм, сформовану, зокрема, за підходом логічної матриці або програмно-орієнтованого моніторингу й оцінювання ефективності. Всі інституції, задіяні у відновленні, повинні мати єдиний цифровий контур звітності, взаємно прозорі повноваження й обов'язкову участь в аудиторських циклах.

По-шосте, потребує оновлення кадрова політика в системі публічного сектору. Без якісного людського капіталу — з проєктним мисленням, знанням сучасних стандартів інфраструктури, досвідом реалізації міжнародних грантів — жодна стратегія не зможе бути виконана. Необхідна інституціоналізація підготовки кадрів, включаючи навчання місцевих управлінців, сертифікацію проєктних офісів і формування національного реєстру технічної експертизи для підтримки проєктів будь-якого рівня.

Таким чином, реалізація стратегії відновлення — це не просто виконання проєктного плану. Це інституційна реконструкція держави, у якій нова

архітектура управління, нові принципи прозорості, модернізоване бюджетне планування та судова реформа є не менш важливими, ніж відновлені мости чи електростанції. Стратегія не може бути ізольованою — вона має бути вбудована в широкую національну трансформацію, де кожен елемент — від електронного тендера до політики відкритих даних — служить не лише інструментом, а засобом відновлення довіри до держави як інституції.

Тільки в умовах одночасної мобілізації зовнішніх ресурсів і глибокого внутрішнього реформування стратегія відбудови зможе стати не точкою повернення до статус-кво, а фундаментом нової, більш стійкої, справедливої та інтегрованої України.

Висновки

Постконфліктне відновлення інфраструктури України є не лише техніко-економічним викликом, а й складним управлінським і політичним процесом, який вимагає стратегічного бачення, фінансової координації та інституційної зрілості. На основі оцінки масштабу збитків, аналізу макрофінансової ситуації та наявної управлінської архітектури сформовано трирівневу модель стратегії відбудови, що включає фазу початкового відновлення, структурної модернізації та інтеграції в європейську інфраструктурну систему. Її реалізація потребує диверсифікованих фінансових механізмів, багаторівневої координації та відкритої системи моніторингу й контролю.

Водночас, ефективність будь-якої стратегії реконструкції неможлива без глибоких внутрішніх реформ, зокрема у сферах публічного управління, судової системи, боротьби з корупцією, бюджетної політики та розвитку людського капіталу. Зовнішня допомога, навіть у великих обсягах, не матиме трансформаційного ефекту без здатності держави до реалізації комплексної реформи. Стратегія відбудови повинна стати інструментом не лише фізичної реконструкції, а й каталізатором нової моделі розвитку, заснованої на стійкості, цифровізації, прозорості та європейських принципах управління.

Майбутні наукові дослідження у сфері стратегічного відновлення мають бути зосереджені на емпіричному моделюванні ефективності відновлювальних програм, оцінці соціального мультиплікатора інфраструктурних інвестицій, аналізі стійкості управлінських моделей до політичних та економічних шоків, а також на адаптації інструментів інституційного дизайну до умов гібридної

війни та постконфліктного розвитку. Особливо актуальними є інтеграція ESG-критеріїв у стратегічне планування, оцінка ефектів діджиталізації в управлінні відбудовою, дослідження механізмів залучення приватного капіталу та формування довіри у середовищі високої невизначеності.

Список використаних джерел:

1. Ключник С. В., Гернич М. В. Відновлення об'єктів інфраструктури як елемент сталого розвитку країни на історії одного мосту. Мости та тунелі: теорія, дослідження, практика. 2023. Вип. 24. С. 31–36. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mtt dp_2023_24_6.
2. Парубець О. М. Модернізація транспортно-логістичної інфраструктури України під час війни: правовий аспект та економічне значення для відновлення держави. *Dictum factum*. 2024. № 2. С. 201–209. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/dicf_2024_2_20
3. Тригуба А. М., Демчина В. Р., Тригуба І. Л., Коваль Л. С. Визначення сценаріїв реалізації проектів відновлення об'єктів транспортної інфраструктури у післявоєнний період на основі моделювання транспортних потоків. *Управління розвитком складних систем*. 2024. Вип. 59. С. 105–114. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Urss_2024_59_14
4. Кулик В. В. Моделювання міжгалузевої економіки як критичної інфраструктури: розроблення сценаріїв розвитку економіки України в умовах війни та післявоєнного відновлення. *Кібернетика та системний аналіз*. 2023. Т. 59, № 6. С. 116–136.
5. Микитенко В. В. Повоєнне відновлення та розвиток критичної інфраструктури України. *Вісник економічної науки України*. 2023. № 1. С. 124–138. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Venu_2023_1_17
6. Лазор О. Я., Юник І. Г., Заболотний А. В. Державна стратегія повоєнного відновлення та розвитку критичної інфраструктури в Україні. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2024. № 4. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Duur_2024_4_4
7. Линник І. Е. Поствоєнне відновлення об'єктів транспортної інфраструктури за допомоги міжнародних партнерів. Містобудування та територіальне планування. 2025. Вип. 88. С. 283–294. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/MTP_2025_88_22
8. Майстренко К. М., Панасюк В. І. Соціальна політика як інструмент відновлення інфраструктури територій: роль держави та громадянського суспільства. *Публічне управління і адміністрування в Україні*. 2024. Вип. 43. С. 192–197. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pua u_2024_43_31

9. Шпакова Г. В., Шпаков А. В., Іванова Т. М. Інноваційні підходи та перспективи державно-приватного партнерства для відновлення інфраструктури в Україні. *Просторовий розвиток*. 2024. Вип. 8. С. 542–556. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/spdev_2024_8_44.
10. Звіт про прямі збитки інфраструктури від руйнувань внаслідок військової агресії Росії проти України станом на листопад 2024 року. KSE Institute. URL: https://kse.ua/wp-content/uploads/2025/02/KSE_Damages_Report-November-2024-UA.pdf.
11. Державний веб-портал бюджету для громадян. URL: <https://openbudget.gov.ua/en>.
12. Капітальні інвестиції. Державна служба статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua>.
13. Статистика. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua>.
14. Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури України. URL: <https://mtu.gov.ua>.
15. Державне агентство відновлення та розвитку інфраструктури. URL: <https://restoration.gov.ua>.
16. Система управління публічними інвестиціями. DREAM. URL: <https://dream.gov.ua/ua>.
17. Multi-agency Donor Coordination Platform for Ukraine. European Commission. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_24_1921.
18. Корнєєв, В., Забчук, Г., Іващук, О., Винник, Т., Рудан, В. Компаративний аналіз банківського кредитування підприємств України в умовах війни. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 2024. №6(59), С. 11–23. <https://doi.org/10.55643/fc aptp.6.59.2024.4533>.

References:

1. Klyuchnyk S. V., & Herynych M. V. «Restoration of Infrastructure Objects as an Element of Sustainable Development of the Country: A Case of One Bridge». *Mosty ta Tuneli: Teoriia, Doslidzhennia, Praktyka*, 2023, no. 24, pp. 31–36. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mtt dp_2023_24_6
2. Parubets O. M. «Modernization of Ukraine's Transport and Logistics Infrastructure During the War: Legal Aspect and Economic Significance for the State's Recovery». *Dictum factum*, 2024, no. 2, pp. 201–209. http://nbuv.gov.ua/UJRN/dicf_2024_2_20
3. Tryhuba A. M., Demchyna V. R., Tryhuba I. L., & Koval L. S. «Scenario Development for Post-War Transport Infrastructure Recovery Based on Transport Flow Modeling». *Upravlinnia rozvytkom skladnykh system*, 2024, no. 59, pp. 105–114. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Urss_2024_59_14

4. Kulyk V. V. «Modeling of the Intersectoral Economy as Critical Infrastructure: Scenarios for the Development of Ukraine's Economy During and After the War». *Cybernetics and Systems Analysis*, 2023, vol. 59, no. 6, pp. 116–136.
5. Mykytenko V. V. «Post–War Recovery and Development of Critical Infrastructure in Ukraine». *Visnyk ekonomichnoi nauky Ukrainy*, 2023, no. 1, pp. 124–138. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Venu_2023_1_17
6. Lazor O. Ya., Yunik I. H., & Zabolotnyi A. V. «National Strategy for Post–War Recovery and Development of Critical Infrastructure in Ukraine». *Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok*, 2024, no. 4. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Duur_2024_4_4
7. Lynnyk I. E. «Post–War Recovery of Transport Infrastructure with International Assistance». *Mistobuduvannia ta terytorialne planuvannia*, 2025, no. 88, pp. 283–294. http://nbuv.gov.ua/UJRN/MTP_2025_88_22
8. Maistrenko K. M., & Panasiuk V. I. «Social Policy as a Tool for the Recovery of Infrastructure in Territories: The Role of the State and Civil Society». *Public Administration and Administration in Ukraine*, 2024, no. 43, pp. 192–197. http://nbuv.gov.ua/UJRN/puau_2024_43_31
9. Shpakova H. V., Shpakov A. V., & Ivanova T. M. «Innovative Approaches and Prospects of Public–Private Partnership for Infrastructure Recovery in Ukraine». *Prostorovyi rozvytok*, 2024, no. 8, pp. 542–556. http://nbuv.gov.ua/UJRN/spdev_2024_8_44
10. KSE Institute. «Report on Direct Infrastructure Losses from the Destruction Caused by Russia's Military Aggression Against Ukraine (as of November 2024)». 2025. https://kse.ua/wp-content/uploads/2025/02/KSE_Damages_Report-November-2024-UA.pdf
11. Open Budget Portal. «State Web Portal for Citizens' Budget». <https://openbudget.gov.ua/en>
12. State Statistics Service of Ukraine. «Capital Investments». <https://www.ukrstat.gov.ua>
13. National Bank of Ukraine. «Statistics». <https://bank.gov.ua>
14. Ministry for Communities, Territories and Infrastructure Development of Ukraine. «Official Website». <https://mtu.gov.ua>
15. State Agency for Restoration and Infrastructure Development. «Official Website». <https://restoration.gov.ua>
16. Public Investment Management System. «DREAM Platform». <https://dream.gov.ua/ua>
17. European Commission. «Multi–agency Donor Coordination Platform for Ukraine». Press Release, 2024. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_24_1921
18. Korniiiev V., Zabchuk H., Ivashchuk O., Vynnyk T., & Rudan V. «Comparative Analysis of Bank Lending to Ukrainian Enterprises During the War». *Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice*, 2024, no. 6(59), pp. 11–23. <https://doi.org/10.55643/fcapter.6.59.2024.4533>

Дані про автора

Мельник Віталій Михайлович,

аспірант Державного науково–дослідного інституту інформатизації та моделювання економіки

e-mail: vit.melnyk.asp@gmail.com

<https://orcid.org/0009-0002-0382-2002>

Data about the author

Vitaliy Melnyk,

PhD student, State research institute for informatization and economic modeling

e-mail: vit.melnyk.asp@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.17019309>

СИРОВАТКА С. Г.

Роль комунікації та інформаційної асиметрії в роботах лауреатів Нобелівської премії з економіки (2000–2024)

Актуальність теми дослідження. Роль інформації в економіці XXI століття стрімко змінюється. Ігнорування інформаційної асиметрії значно ускладнює можливість сформувати інституційно стійкі ринки. Архітектура опрацювання, передачі та інтерпретації ринкової інформації визначає рівень довіри, структуру економічних стимулів, ефективність прийняття рішень. Ця проблема в умовах сучасної економіки є ключовою як для приватного сектору, так і для публічного управління. Інформація як економічна категорія глибоко вивчається у наукових працях, відзначених Нобелівськими преміями з економіки у 2000–2024 роках.

Метою роботи є дослідити та узагальнити розвиток економічної наукової думки щодо дослі–